

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

42. Ignatij literæ Romum Xauerium reuocantis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

virtute inuenio neminem: amoris est in Deum tam plenus, & ebrius, ut nihil præterea in eo videas; habemus uiuentem nobiscum martyrem, & quod scribo prorsus nihil est, ad ea quibus reipsa cumulatæ bonis quæ à me non valent explicari. Vix eò adueneram cum in Comorinum profectus est, tanto meo inuore, & solitudine, ut mihi viderer e Societate iam non esse. Ita quidem ille, at si aliorum Xaurij comitum de sanctimonia ipsius, in Europam scripta, hic colligam, literarum volumen conflauero; omnium loco sit duorum sensus, quibus ægre reperjatur alius diuinorum experientior. Melchioris Nunnij de quo paulo ante, & S. Ignatij. Interrogatus quandoque Nunnij de Gonzaluo Sylueria quid sentiret, cuius vitam celsarum excellentia virtutum, mortem corona martyrij decorasset, ac num videretur cum Xauerio componendus. Erat, respondit, Sylueria vir sanctus; hoc nostrum nec vllus dubitat, nec ignorat: verum Xauerius ad illum, velut architectus ad opificem fuit; & profectus est eius animæ dotes explicare, de quibus à me opportunius alias. Xauerium autem Sylueria tantum fecit, licet vna de illo sociorum auditione sibi notum, ut oram Piscariam, suum diceret paradysum, optaretque in ea viuere, ac mori, nullum Oriente vniuerso arbitratum locum, eo sanctiorem, quem tantus Apostolus virtutis suæ condecorasset monumentis, quam sibi virtutis sanctitatem, Parauarum cum lacrimis narrationes assiduæ, & iis plagis impressa posteriorum exemplo vestigia loquebantur.

Iam Sancti Patris Ignatij suprema de Xauerio existimatio sciri, aliunde certius non potest, quam quòd ex India in Europam illum reuocari, suo loco Societati præponendum: quod testatur Ioannes Polancus secretorum illius & consiliorum omnium conscius, idque tanto ante Petrus Faber illi destinatar, cum primis Patribus Societati Præpositum daturis, secundum ab Ignatio, nominauit Xauerium; ut ab Xauerio vicissim Faber post Ignatium secreto pariter suffragio in Generalem legebatur. Hoc ad Xauerium de repetenda Europa Ignatij mandatum, quadam eius habetur epistola cuius saltem pars illa quæ ad reuocandum Xauerium pertinet, ne Societati excideret hic à me inserta est, sic ergo is scribit, addo mihi, maius Dei domini nostri obsequium, & iuuandas istic animas, spectanti, opemque quam debent ex Lusitania expectare, fixum animo esse, sanctæ obedientia præcepto, inter tot alia, hoc item in Lusitaniam iter tibi mandare, cum primum se dabit nauigatio commoda, & hoc à te suscipi iubeo in nomine Christi Domini nostri, utque procliuus iis satisfacias, qui te forte istic Indorum bono tenere satagent, edo hic tibi huius mei consilij rationes. Nosti enim primum, ad Christi nomen istic, in Guinea, & Brasilia firmandum, latiusque fundendum, Lusitania Regis pia imperia quanti sunt; Principem enim tam probè animatum, & Christianis ardentem studiis, qualis est Lusitania Rex, facile coniciis multa præstiturum que ad Dei gloriam promouendam iuuandosque regionum illarum populos, necessaria sunt, si à te perito, & experto, coram de iis edoctus fuerit. Deinde cum tantopere inter sit de Indorum rebus, Apostolicam sedem ex veris, & certis, digno teste grauique cognoscere,

42

Ignatij literæ
Romum Xauerium reuocantis.

ut illi tum noua, tum veteri Christianitati; animorum praesidia conferat, quibus aut nullo modo potest, aut agere admodum carere; huic pariter muneri, nemo te aptior, cum rerum qua istuc geruntur statum omnem compertum habeas, & hic in ea opinione sis cui multum deferatur. Scis quoque Indiarum bono quantum expediat idoneos mitti ad fructum qui variis ex locis, varie expectatur. Ad hoc inuenerit plurimum tuus in Lusitaniam, & huc Romam aduentus; nec enim solum multo plures ad expectandas Indias adiciunt animum, verum etiam inter istos delectum habebis certionem, & quis cuique Prouincia futuris sit accommodatior perspicias melius. In quo tute ipse facile iudicas quantum sit recta collimasse, nec plene sufficiunt quae scribis ad formandum de his iudicium; te ipso vel simili opus est rerum aequae perito, qui coram, & usu, mittendos, istuc perspexerit. Ad has rationes ex communibus Indorum depromptas vilitatibus, accedit, quod Regi animos suggeres, ad rem Aethiopicam tam pridem ac diu, sed incassum, nullo adhuc effectu motam. Congense quoque, & Brasiliensi proderis non parum, quod praestare ex India, commerciorum defectu non adeo valet: ac si nostros quos regis tua istuc putabis praesentia egere; poteris illos haud difficiliter, quin & commodius ex Lusitania, quam ex Sinis vel ex Iaponia regere. Cetera remitto ad M. Polancum, meque ex animo tuis apud Deum precibus commendo, precorque supremam ipsius bonitatem, ut nos sua profuse gratia dignetur, quo & perspiciamus quod ei potissimum placet & hoc cumulatius exequamur. Haec tenus verba sancti Patris, quibus addit Polancus eius scriba, priuatis suis ad Xaverium literis quae sequuntur. Praeter illa quae sua epistola parens noster abunde complexus est (quam conducet vel integram vel ex parte proferre, si quibus fuerit satisfaciendum, de hoc in Lusitaniam regressu) sunt alia item rationes non minori iis quas indicat pondere pendenda, & sciat R. V. hanc palmulam Lusitanis, Hispanis, & Italis pulsam tam dulce ubique sonuisse, ut sit nemo quin multum confidat, sanctos hoc iter in Dei gloriam, & commune bonum successus habiturum. Estque haec eadem Patris nostri sententia, quod vel unicum possit multis, & validis argumentis par esse. Precor Iesum Christum D. N. ad summam suam gloriam, & obsequium omnia dirigat, Amen.

Haec dum Romae in Indiam scriberentur, fluxerat septimus à Xaverij obitu iam mensis; at si Deus fecisset, ad eum in viuis mandata Ignatij peruenirent, tunc prorsus liquido constitisset, quanto illum in pretio amissura haberet India, quanto lucrifactura Eucropa: tumultuatum profecto illic foret, ne eriperetur, etiam facta spe redeundi: sed si ab Europa prohibuisset eum illata vis; negatis ad transitum nauibus, erat plane aliud quod Obedientiae insigne prodigium editurus. Scribens enim ad S. Ignatium, promptum se illi exhibuerat non semel ad omittendam, & Indiam, & Iaponiam, & Sinas, & quicquid haberet praemanibus, ut eius se pedibus stisteret, accepturus ab eo propensissima voluntate quicquid iubere placuisset; ad hoc autem, vel solum ipsius nutum satis fore. Nunc itaque aduersus obstituros, praeepto Obedientiae reuocatus, per obiecta quaeuis perfectionis impedimenta, & remoras, erat prorsus vel terra, v_e

mari, pedes rediturus; Romam autem ingenti gratulatione, & honoribus subiturus, ut quem eius fama sanctitatis, & miraculorum, prævia commendatione, pro viro incomparabili celebrasset. Cardinalis à S. Cruce audiens reuerturum, præ gaudio fleuit, professus nullum sibi potuisse hoc nuncio venire optabiliorem, & iam designabatur in vrbe pompa, ad cohonestandum illius ingressum. Huc vsque opinio sanctitatis qua sanctus Apostolus apud omnis generis mortales, barbaros iuxta, & moribus cultos; Christianos, & ethnicos magnificè claruit.

Squamur nunc iis enarrandis, quibus illum Deus ab eius obitu clariorem effecit perpetuis admirandisque prodigijs; haud tamen inani proposito vndequaue omnia colligendi ut quæ styli complexum præ multitudine fugiant. Scimus nouo in orbe, eius miraculis deuinctas vrbes, regnaque attonita, patronum sibi eum adsciuisse, nec illud parcius colere quam colant imperia Orientis, sed vnus India, & paucorum annorum, spatii stylum claudo, prætergressurus omnia, præter insigniora, & quæ mihi ex actis de sanctitate illius publice conditis suggerentur. Quæ oræ Trauancoris ab ortu, ab occasu Piscaria in austrum porrectæ, ad Comorinum promontorium iunguntur, situm est oppidum ethnicorum, Cotate vocabulo, sex tantum miliaribus à mari; vicina est oppido illi ædes B. Xauerio sacra, nec ornata nec opere tot inter alias memoranda, sed prodigijs quæ absque numero ad eius effigiem (illic olim à P. Andrea Buserio positam) eduntur, si alia vsquam per Orientem maximè cehebris. Frequentatur peregrinatione, anathematis, & donariis ethnicorum, referentium inde tam manifesta votorum præmia, ut qui veteri superstitione, soliti erant suam testium fidem iuridicam, ferri candentis confectione, vel immersione manuum in feruens oleum probare, Sanctum qui Cotate colitur nunc iurent, eorumque tam indubitato testimonijs credatur, quàm saepe periueros contigit repentina morte lacrilæ gum luei iurandum.

Degebat proximus huic templo ethnicus Beremalus nomine, ludi literarij magister, & poëta; superstitionis patriæ ut peritissimus, ita maximè tenax, animo tamen & moribus, quoad veri Dei fert ignorantia non admodum improbus; huic eo acrius studebat P. Buserius errores eximere, quod magno Christianismi honore ac lucro, exarmandi essent tam strenuo milite Brachmanes, & probabat quidem summopere suspiciebasque Christiana; verum sexagenario maiorem pigebat renasci, pudebatque fieri de sectæ suæ veteris magistro, nouæ discipulum. Seu tamen in Patrum gratiam, vel quod ita sentiret; Christianam legem, Xauerium, & Nicolaum Spinolam (qui nostris inde non longe præerat) poëticis cantibus elegantissimè laudauit, suis de cætero inherens miserijs dum felicitatem decantat alienam. Huius attamen suæ qualiscumque opellæ pretium à Deo, & Xauerio sanè ingens, salutem animæ, leui corporis detrimento tulit. Primum enim lepra toto corpore deformatum, deinceps bubonibus, atque vlceribus tam dire nerui cruciabant, ut membris omnibus iaceret.

43

Miracula Xauerii post mortem Cotate edita.